ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ PHILIPPE LÉGER

της 11ης Ιουλίου 2002 [1]

1. Η παρούσα αίτηση αναιρέσεως στρέφεται κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 8ης Νοεμβρίου 2000, Dreyfus κ.λπ. κατά Επιτροπής [2].

2. Οι εταιρίες Glencore Grain Ltd, πρώην Richco Commodities Ltd [3], και η Compagnie Continentale (France) SA [4] ζητούν από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση λόγω παραβάσεως του κοινοτικού δικαίου και, ειδικότερα, επειδή δεν εκτίμησε ορθά την αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού.

Το νομικό πλαίσιο

3. Το νομικό πλαίσιο αποτελούν η απόφαση 91/658/ΕΟΚ [5] και ο κανονισμός (ΕΟΚ) 1897/92 [6].

Η απόφαση 91/658

4. Η απόφαση αυτή εντάσσεται στις προσπάθειες που ανέλαβε η Ευρωπαϊκή Κοινότητα προς στήριξη της Ρωσικής Ομοσπονδίας στην πολιτική μεταρρύθμισή της και την οικονομική της αναδιάρθρωση.

5. Προς τούτο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ενώσεως χορήγησε μεσοπρόθεσμο δάνειο 1 250 εκατομμυρίων ECU στην πρώην Σοβιετική Ένωση και στις Δημοκρατίες της ως μέτρο επισιτιστικής και ιατρικής βοήθειας

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

2 — Τ-485/93, Τ-491/93, Τ-494/93 και Τ-61/98, Συλλογή 2000, σ. II-3659 (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση).

3 — Στο εξής: Glencore Grain.

4 — Στο εξής: Compagnie Continentale.

5 — Απόφαση του Συμβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 1991, για τη χορήγηση μεσοπρόθεσμου δανείου στη Σοβιετική Ένωση και τις Δημοκρατίες της (ΕΕ L 362, σ. 89).

6 — Κανονισμός της Επιτροπής, της 9ης Ιουλίου 1992, για τον καθορισμό των λεπτομερών κανόνων σχετικά με τη χορήγηση μεσοπρόθεσμου δανείου στη Σοβιετική Ένωση και στις Δημοκρατίες της όπως προβλέπεται με την απόφαση 91/658 (ΕΕ L 191, σ. 22).

και ως κίνητρο προς συνέχιση των μεταρρυθμίσεων στο πολιτικό επίπεδο.

6. Το άρθρο 4, παράγραφος 3, της αποφάσεως 91/658 προβλέπει τους οικονομικούς, χρηματοδοτικούς και νομικούς όρους που διέπουν τη χορήγηση του δανείου αυτού. Ορίζει:

«Οι εισαγωγές προϊόντων των οποίων η χρηματοδότηση εξασφαλίζεται από το δάνειο, θα γίνονται με τις τιμές που ισχύουν στη διεθνή αγορά. Ο ελεύθερος, ανταγωνισμός πρέπει να είναι εξασφαλισμένος για την αγορά και την παράδοση των προϊόντων που πρέπει να ανταποκρίνονται στα διεθνώς αναγνωρισμένα ποιοτικά πρότυπα.»

Ο κανονισμός 1897/92

7. Ο κανονισμός αυτός διευκρινίζει ότι τα δάνεια χορηγούνται με βάση συμφωνίες που συνάπτονται μεταξύ των Δημοκρατιών της πρώην Σοβιετικής Ενώσεως και της Επιτροπής [7].

7 — Άρθρο 2.

8. Κατά το άρθρο 4 του κανονισμού:

«1. Με τα δάνεια χρηματοδοτούνται μόνο η αγορά και η προμήθεια που αποτελούν αντικείμενο συμβάσεων οι οποίες έχουν αναγνωρισθεί από την Επιτροπή ως [συνάδουσες] με τις διατάξεις της απόφασης 91/658/ΕΟΚ καθώς επίσης και με τις διατάξεις των συμφωνιών οι οποίες αναφέρονται στο ως άνω άρθρο 2.

2. Οι συμβάσεις υποβάλλονται στην Επιτροπή για αναγνώριση εκ μέρους των δημοκρατιών ή εκ μέρους των εντεταλμένων οικονομικών εκπροσώπων τους.»

9. Το άρθρο 5 αυτού διαλαμβάνει τους όρους από τους οποίους εξαρτάται η αναγνώριση που αναφέρει το άρθρο 4 αυτού. Μεταξύ των όρων αυτών περιλαμβάνονται τα εξής δύο σημεία:

«1) Η σύμβαση έχει συναφθεί βάσει διαδικασίας με την οποία εξασφαλίζεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός. Προς αυτόν τον σκοπό, οι αγοραστικοί οργανισμοί των δημοκρατιών οφείλουν, για την επιλογή των προμηθευτών τους μεταξύ των κοινοτικών επιχειρήσεων, να αναζητούν τρεις τουλάχιστον προσφορές από επιχειρήσεις ανεξάρτητες μεταξύ τους [...].

2) Η σύμβαση προσφέρει τους ευνοϊκότερους όρους αγοράς σε σχέση με την τιμή η οποία ισχύει κανονικά στις διεθνείς αγορές.»

13. Στις 27 Ιανουαρίου 1993, η Επιτροπή ενέκρινε τις εν λόγω συμβάσεις.

Ιστορικό και διαδικασία

14. Πάντως, κατά τις αναιρεσείουσες, οι πιστωτικές επιστολές βάσει των οποίων έπρεπε να πραγματοποιηθεί η χρηματοδότηση άρχισαν να ισχύουν μόλις κατά το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Φεβρουαρίου 1993, ήτοι μερικές μόνον ημέρες πριν τη λήξη της περιόδου φορτώσεως την οποία προέβλεπαν οι συμβάσεις.

10. Στις 9 Δεκεμβρίου 1992, η Κοινότητα, η Ρωσική Ομοσπονδία και ο οικονομικός εκπρόσωπός της, η Vnesheconombank, υπέγραψαν, σύμφωνα με τον κανονισμό 1897/92, συμφωνία-πλαίσιο βάσει της οποίας η Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα χορηγούσε στη Ρωσική Ομοσπονδία το προβλεπόμενο από την απόφαση 91/658 δάνειο.

15. Μολονότι σημαντικό μέρος του εμπορεύματος είχε συγκεντρωθεί, η παράδοση του συνόλου του εμπορεύματος δεν ήταν δυνατή εντός των προβλεπομένων προθεσμιών.

11. Κατά το τελευταίο τρίμηνο του 1992, η εταιρία Exportkhleb, κρατική επιχείρηση στην οποία η Ρωσική Ομοσπονδία είχε αναθέσει να διαπραγματευθεί την αγορά σιταριού, διοργάνωσε ανεπίσημη διαδικασία προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών, στο πλαίσιο της οποίας ήρθε σε επαφή με τις αναιρεσείουσες, εταιρίες επιδιδόμενες στο διεθνές εμπόριο.

16. Κατά τη διάρκεια συναντήσεως στις Βρυξέλλες στις 19 Φεβρουαρίου 1993, οι αναιρεσείουσες συμφώνησαν με την Exportkhleb για νέες παραδόσεις σιταριού με νέα τιμή, αφού λήφθηκε υπόψη η σημαντική αύξηση της τιμής του σιταριού στη διεθνή αγορά που επήλθε μεταξύ της ημερομηνίας κατά την οποία είχαν συναφθεί οι συμβάσεις πωλήσεως (Νοέμβριος 1992) και της ημερομηνίας των νέων διαπραγματεύσεων (19 Φεβρουαρίου 1993).

12. Με συμβάσεις συναφθείσες στις 27 και 28 Νοεμβρίου 1992, οι αναιρεσείουσες και η Exportkhleb συμφώνησαν την ποιότητα του σιταριού και την τιμή.

17. Λόγω του επείγοντος που προέκυπτε από τη σοβαρότητα της επισιτιστικής κατάστασης στη Ρωσία, αποφασίστηκε η επισημοποίηση των τροποποιήσεων αυτών με απλές προσθήκες στις αρχικές συμβάσεις.

18. Στις 9 Μαρτίου 1999, η Exportkhleb πληροφόρησε την Επιτροπή ότι οι συμβάσεις που είχε υπογράψει με πέντε από τους κυριότερους προμηθευτές είχαν τροποποιηθεί, ειδικότερα, όσον αφορά την τιμή.

19. Με έγγραφο της 1ης Απριλίου 1993, η Επιτροπή προέβαλε ότι «το μέγεθος των αυξήσεων των τιμών είναι τόσο μεγάλο ώστε δεν μπορ[ούσε] να τις θεωρή[σει] ως αναγκαία προσαρμογή, αλλ' ως ουσιώδη τροποποίηση των αρχικών συμβάσεων». Θεωρεί ότι, «συγκεκριμένα, το σημερινό ύψος των τιμών στην παγκόσμια αγορά (τέλη Μαρτίου 1993) δεν διαφέρει σημαντικά από το ύψος των τιμών κατά τον χρόνο κατά τον οποίο συμφωνήθηκαν αρχικά οι τιμές (τέλη Νοεμβρίου 1992)». Το μέλος της Επιτροπής υπενθυμίζει ότι η αναγκαιότητα διασφαλίσεως, αφενός, του ελεύθερου ανταγωνισμού μεταξύ των δυνητικών προμηθευτών και, αφετέρου, των ευνοϊκότερων δυνατών συνθηκών για την αγορά των αγαθών ήταν ένας από τους κυριότερους παράγοντες που λαμβάνονταν υπόψη για την έγκριση των συμβάσεων από την Επιτροπή. Ο επίτροπος, διαπιστώνοντας ότι στην προκειμένη περίπτωση οι τροποποιήσεις είχαν συμφωνηθεί απευθείας με τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις χωρίς να υπάρξει ανταγωνισμός με άλλους προμηθευτές, κατέληγε στο ότι «η Επιτροπή δεν μπορεί να εγκρίνει τόσο σημαντικές αλλαγές, τις οποίες επιφέρουν ορισμένες απλές τροποποιήσεις των υφισταμένων συμβάσεων». Ανέφερε επίσης ότι «αν η τροποποίηση των τιμών ή των ποσοτήτων ήταν αναγκαία, θα έπρεπε να διεξαχθούν διαπραγματεύσεις για τη σύναψη νέων συμβάσεων, οι οποίες θα έπρεπε να υποβληθούν στην Επιτροπή για έγκριση κατ' εφαρμογή της πλήρους συνήθους διαδικασίας (δηλαδή θα έπρεπε, μεταξύ άλλων, να υποβληθούν τουλάχιστον τρεις προσφορές)».

20. Η Glencore Grain υποστηρίζει ότι η Exportkhleb την είχε πληροφορήσει για την άρνηση που αντέταξε η Επιτροπή στις 5 Απριλίου 1993. Η Compagnie Continentale προβάλλει ότι, κατά την ίδια αυτή ημερομηνία, έλαβε τηλεομοιοτυπία από την Exportkhleb με την οποία την πληροφορούσε για την άρνηση αυτή, αλλά το πλήρες κείμενο του εγγράφου της 1ης Απριλίου 1993 της κοινοποιήθηκε μόλις στις 20 Απριλίου 1993.

21. Με δικόγραφα που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 9 Ιουνίου, 5 Ιουλίου και 22 Ιουνίου 1993, η ανώνυμη εταιρία Louis Dreyfus & Cie, η Glencore Grain και η Compagnie Continentale άσκησαν αντιστοίχως προσφυγή ενώπιον του Δικαστηρίου. Με διατάξεις της 27ης Σεπτεμβρίου 1993, το Δικαστήριο παρέπεμψε τις υποθέσεις αυτές ενώπιον του Πρωτοδικείου κατ' εφαρμογήν της αποφάσεως 93/350/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 1993, για την τροπο-

ποίηση της αποφάσεως 88/591//ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων [8]. Με αποφάσεις της 24ης Σεπτεμβρίου 1996 [9], το Πρωτοδικείο απέρριψε ως απαράδεκτες τις προσφυγές ακυρώσεως εκάστης των προσφευγουσών. Στις 5 Μαΐου 1998, το Δικαστήριο αναίρεσε τις αποφάσεις του Πρωτοδικείου [10] καθόσον με τις αποφάσεις αυτές απορρίφθηκαν ως απαράδεκτες οι προσφυγές ακυρώσεως και ανέπεμψε τις υποθέσεις ενώπιον του Πρωτοδικείου προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί της ουσίας και επιφυλάχθηκε ως προς τα δικαστικά έξοδα.

22. Με διάταξη της 11ης Ιουνίου 1998, το Πρωτοδικείο αποφάσισε να συνενώσει τις υποθέσεις προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας [11].

23. Υπό τις περιστάσεις αυτές το Πρωτοδικείο εξέδωσε την απόφαση η οποία αποτελεί αντικείμενο της παρούσας αναιρετικής διαδικασίας.

24. Προτού εξετάσω την αίτηση αναιρέσεως, υπενθυμίζω την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.

Η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

25. Με τον πρώτο λόγο, η Επιτροπή υποστήριξε ότι η προσφυγή ακυρώσεως, που ασκήθηκε στις 22 Ιουνίου 1993, ήταν εκπρόθεσμη. Το Πρωτοδικείο απέρριψε αυτόν τον πρώτο λόγο κρίνοντας ότι ήταν αβάσιμος [12].

26. Με το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου, οι νυν αναιρεσείουσες είχαν κυρίως προβάλει το επιχείρημα ότι ο όρος σχετικά με την τήρηση του ελεύθερου ανταγωνισμού είχε τηρηθεί κατά τη σύναψη των συμβάσεων τον Φεβρουάριο του 1993, όπως και κατά τη σύναψη των συμβάσεων τον Νοέμβριο του 1992. Επιπροσθέτως, παρατήρησαν ότι οι διατάξεις της αποφάσεως 91/658 και του κανονισμού 1897/92 δεν απαιτούν την τήρηση κάποιων ιδιαίτερων τύπων προκειμένου να υπάρξει ανταγωνισμός μεταξύ των κοινοτικών προμηθευτών.

27. Το Πρωτοδικείο απέρριψε αυτό το πρώτο σκέλος για τους εξής λόγους:

«65 Πρέπει να τονιστεί, ευθύς εξαρχής, ότι ο όρος σχετικά με την τήρηση των κανό-

8 — ΕΕ L 144, σ. 21.

9 — Αποφάσεις T-485/93, Dreyfus κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. II-1101)· T-491/93, Richco κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. II-1131), και T-494/93, Compagnie Continentale κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. II-1157).

10 — Βλ. αποφάσεις C-386/96 P, Dreyfus κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-2309)· C-391/96 P, Compagnie Continentale (France) κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-2377), και C-403/96 P, Glencore Grain κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-2405).

11 — Βλ. αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση (σκέψεις 31 επ.).

12 — Όπ.π. (σκέψεις 46 έως 54).

νων του ελεύθερου ανταγωνισμού κατά τη σύναψη συμβάσεων είναι ουσιώδης για την καλή λειτουργία του μηχανισμού δανειοδοτήσεως που έχει θεσπίσει η Κοινότητα. Πέραν της προλήψεως του κινδύνου απάτης ή συμπαιγνίας, ο όρος αυτός αποσκοπεί, ευρύτερα, στη διασφάλιση της καλύτερης δυνατής χρήσης των μέσων που παρέχει η Κοινότητα προκειμένου να συνδράμει τις δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ενώσεως. Πράγματι, ο σκοπός του όρου αυτού είναι η προστασία τόσο της Κοινότητας, ως δανειστή, όσο και των δημοκρατιών αυτών, ως δικαιούχων της επισιτιστικής και ιατρικής βοήθειας.

66 Η τήρηση του όρου αυτού επομένως δεν φαίνεται να αποτελεί μία απλή τυπική υποχρέωση, αλλά αντιθέτως ένα απαραίτητο στοιχείο για τη λειτουργία του μηχανισμού δανειοδότησης.

67 Υπό τις συνθήκες αυτές, επιβάλλεται να ελεγχθεί αν η Επιτροπή, όταν εξέδωσε την προσβαλλόμενη απόφαση, θεώρησε ορθώς ότι ο όρος του ελεύθερου ανταγωνισμού δεν τηρήθηκε κατά τη σύναψη των προσθηκών των συμβάσεων. Η νομιμότητα της αποφάσεως πρέπει να εκτιμηθεί υπό το πρίσμα του συνόλου των κανόνων που διέπουν τη σχετική δράση της Επιτροπής, ήτοι των συμφωνιών που συνήφθησαν με τις ρωσικές αρχές.

68 Οι προσθήκες που συνομολογήθηκαν με τις διάφορες κοινοτικές επιχειρήσεις αποτελούν, οι μεν σε σχέση με τις δε, ειδικές συμβάσεις, εκάστη των οποίων πρέπει να εγκριθεί από την Επιτροπή. Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί αν υπήρξε ανταγωνισμός μεταξύ εκάστης προσφεύγουσας, όταν συνομολόγησε τους νέους όρους της συμβάσεως με την Exportkhleb, και δύο τουλάχιστον ανεξάρτητων επιχειρήσεων.

69 Συναφώς, πρέπει να τονιστεί, καταρχάς, ότι το τηλετύπημα που απέστειλε η Exportkhleb στις προσφεύγουσες καλώντας τες σε συνάντηση στις Βρυξέλλες στις 22 και 23 Φεβρουαρίου 1993 δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί αποδεικτικό στοιχείο της υπάρξεως ανταγωνισμού, πριν από τη συνομολόγηση των προσθηκών, μεταξύ εκάστης επιχειρήσεως και δύο τουλάχιστον επιχειρήσεων ανεξαρτήτων μεταξύ τους.

70 Είναι αληθές ότι οι ισχύουσες κοινοτικές διατάξεις δεν προβλέπουν ιδιαίτερο τύπο για την πρόσκληση προς υποβολή προσφορών. Πάντως, εν προκειμένω, το ζήτημα δεν είναι αν ένα τηλετύπημα μπορεί να αποτελέσει έγκυρη πρόσκληση προς υποβολή προσφορών, αλλά το αν από το τηλετύπημα αυτό προκύπτει ότι υπήρξε ανταγωνισμός εκάστης επιχειρήσεως με άλλες επιχειρήσεις πριν από τη συνομολόγηση των νέων όρων. Επιβάλλεται όμως η διαπίστωση ότι το τηλετύπημα της Exportkhleb, που έχει γενικόλογη διατύπωση, χωρίς να παραθέτει μεταξύ άλλων τις προς παράδοση ποσότητες ή τους όρους παραδόσεως, δεν παρέχει τέτοια απόδειξη.

71 Επίσης, τα αποσπάσματα του ειδικευμένου Τύπου που προσκόμισαν οι προσφεύγουσες, τα οποία έκαναν λόγο για την άφιξη των εκπροσώπων της Exportkhleb στην Ευρώπη για να συζητήσουν, μεταξύ άλλων, τον εφοδιασμό σε σιτάρι στο πλαίσιο του κοινοτικού δανείου, ουδόλως αποδεικνύουν ότι οι προσθήκες συνομολογήθηκαν με επιχειρήσεις που είχαν προηγουμένως ανταγωνιστεί με δύο τουλάχιστον άλλες ανεξάρτητες επιχειρήσεις.

72 Όπως τόνισε η προσφεύγουσα Glencore Grain, είναι ακριβές ότι οι ισχύουσες διατάξεις επιβάλλουν μόνο στην Exportkhleb να "αναζητήσει" τρεις τουλάχιστον ανταγωνιστικές προσφορές. Δεν αποκλείεται επομένως ορισμένες επιχειρήσεις, μολονότι έχουν προσκληθεί προς τούτο, να αρνηθούν να υποβάλουν προσφορά.

73 Πάντως, εν προκειμένω, από τη δικογραφία δεν προκύπτει καν ότι για κάθε προσθήκη που συνομολογήθηκε τελικώς, δύο τουλάχιστον ανεξάρτητες ανταγωνίστριες εταιρίες απέρριψαν το αίτημα της Exportkhleb.

74 Έτσι, με την τηλεομοιοτυπία που απέστειλε στην Επιτροπή στις 9 Μαρτίου 1993 προκειμένου να γνωστοποιήσει τις επενεχθείσες στις συμβάσεις τροποποιήσεις, η Exportkhleb περιορίστηκε απλώς να δηλώσει τις συμβάσεις που συνήφθησαν με κάθε επιχείρηση. Για κάθε σύμβαση, αναφέρεται μόνον η προσφορά της επιχείρησης με την οποία συνήφθη η σύμβαση και οι όροι που συνομολογήθηκαν κατόπιν διαπραγματεύσεως μεταξύ της Exportkhleb και της επιχειρήσεως αυτής. Ουδόλως αναφέρεται, για κάθε σύμβαση, η ύπαρξη δύο τουλάχιστον άλλων απαντήσεων, έστω και αρνητικών, στις προσκλήσεις προς υποβολή προσφορών. Από την τηλεομοιοτυπία αυτή προκύπτει μόνον ότι κάθε επιχείρηση συνήψε με την Exportkhleb σύμβαση που αντιστοιχούσε στις ποσότητες που απέμεναν να της παραδοθούν κατά τον χρόνο της συνάντησης στις Βρυξέλλες. Στην πραγματικότητα, μολονότι επισυνάπτονταν ορισμένες προσφορές στην τηλεομοιοτυπία της 9ης Μαρτίου 1993, επρόκειτο για διαφορετικές προσφορές που αφορούσαν διαφορετικές συμβάσεις, και όχι μία και την αυτή σύμβαση. Επομένως, ούτε από την τηλεομοιοτυπία αυτή είναι δυνατό να αποδειχθεί ότι κάθε προσθήκη συνήφθη κατόπιν ανταγωνισμού με τρεις τουλάχιστον ανεξάρτητες μεταξύ τους επιχειρήσεις.

75 Η Επιτροπή υποστήριξε εξάλλου, χωρίς να αμφισβητηθεί ο ισχυρισμός της αυτός, ότι όταν η [Vnesheconom-bank] προέβη στην επίσημη κοινοποίηση των νέων όρων των συμβάσεων, ήτοι στις 22 και 26 Μαρτίου 1993, δεν έλαβε τις απαντήσεις, θετικές ή μη, τριών τουλάχιστον ανεξαρτήτων επιχειρήσεων.

76 Οι προσφεύγουσες ωστόσο παρατηρούν ότι τηρήθηκαν οι κανόνες του ελεύθερου ανταγωνισμού, δοθέντος ότι εκάστη προσφεύγουσα υποχρεώθηκε να αποδεχθεί τη χαμηλότερη προταθείσα τιμή.

77 Είναι αληθές ότι από την τηλεομοιοτυπία της 9ης Μαρτίου 1993 της Exportkhleb στην Επιτροπή προκύπτει

ότι οι προσφερθείσες τιμές κυμαίνονταν από 155 έως 158,50 USD, αλλά ότι η τιμή βάσει της οποίας επήλθε συμφωνία με την Exportkhleb ήταν εν τέλει η τιμή των 155 USD για όλες τις επιχειρήσεις.

78 Ωστόσο, αυτό το γεγονός το πολύ να αποδεικνύει ότι, πριν από τη σύναψη εκάστης συμβάσεως, υπήρξε διαπραγμάτευση μεταξύ της Exportkhleb και κάθε προσφεύγουσας. Αντιθέτως, αν ληφθούν υπόψη και τα ανωτέρω στοιχεία, τούτο δεν αποδεικνύει ότι η τιμή αυτή ήταν το προϊόν ανταγωνισμού, για κάθε σύμβαση που έπρεπε να συναφθεί, μεταξύ τριών τουλάχιστον ανεξάρτητων μεταξύ τους επιχειρήσεων.

79 Προκύπτει έτσι ότι δεν αποδεικνύεται ότι η Επιτροπή έσφαλε καταλήγοντας στο ότι η αρχή του ελεύθερου ανταγωνισμού δεν τηρήθηκε κατά τη συνομολόγηση των προσθηκών στις συμβάσεις.

80 Δεδομένου ότι δεν πληρούται ένας από τους όρους που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά σύμφωνα με την ισχύουσα κανονιστική ρύθμιση, ο πρώτος λόγος της προσφυγής είναι απορριπτέος, και παρέλκει η εξέταση του αν η συνομολογηθείσα με τις προσθήκες τιμή ανταποκρινόταν στις τιμές της παγκοσμίου αγοράς.»

28. Με το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου οι νυν αναιρεσείουσες υποστήριξαν ότι είχε παραβιαστεί η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Προς τούτο, επικαλέστηκαν τις προφορικές διαβεβαιώσεις τις οποίες ισχυρίζονται ότι έλαβαν από την Επιτροπή και την ανταλλαγείσα μ' αυτήν αλληλογραφία [13]. Το Πρωτοδικείο απέρριψε αυτό το σκέλος του λόγου ακυρώσεως θεωρώντας ότι δεν συνέτρεχαν οι προϋποθέσεις παραβιάσεως της εν λόγω αρχής.

29. Με το τρίτο σκέλος του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, οι νυν αναιρεσείουσες θεώρησαν ότι η Επιτροπή δεν είχε τηρήσει την υποχρέωση αιτιολογίας, όπως αυτή προκύπτει από το άρθρο 190 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 253 ΕΚ). Το Πρωτοδικείο παρατήρησε ότι η απόφαση της Επιτροπής ήταν σύμφωνη με τις απαιτήσεις του κοινοτικού δικαίου και απέρριψε επίσης αυτό το σκέλος του λόγου ακυρώσεως.

30. Με τον τρίτο και τον τέταρτο λόγο, οι νυν αναιρεσείουσες υπέβαλαν αιτήματα αποκαταστάσεως της υλικής και ηθικής ζημίας, αιτήματα που το Πρωτοδικείο απέρριψε ως αβάσιμα.

Η αίτηση αναιρέσεως

31. Με την παρούσα αίτηση αναιρέσεως, οι αναιρεσείουσες ζητούν από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση καθόσον το Πρωτοδικείο υπέπεσε σε νομική πλάνη κατά την εκτίμηση του όρου του ελεύθερου ανταγωνισμού που περιλαμβάνεται στο άρθρο 5 του κανονισμού 1897/92 (πρώτος λόγος) και στην εφαρμογή της

13 — Βλ. αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση (σκέψεις 81 έως 84).

αρχής αυτής κατά τη σύναψη των προσθηκών στις συμβάσεις (δεύτερος λόγος). Προσάπτουν επίσης στο Πρωτοδικείο ότι παρέβη τους διαδικαστικούς κανόνες (τρίτος λόγος) και ότι αυτό αρνήθηκε να τους επιδικάσει την αιτηθείσα αποζημίωση (τέταρτος λόγος).

32. Δεδομένου ότι η εξέταση της ουσίας της παρούσας αιτήσεως αναιρέσεως εξαρτάται από το παραδεκτό αυτής, αρχίζω τη μελέτη αυτής της αιτήσεως αναιρέσεως με την εξακρίβωση του αν συντρέχουν οι προϋποθέσεις παραδεκτού.

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως αναιρέσεως

33. Επιβάλλεται να υπομνηστούν ορισμένες αρχές που διέπουν την αίτηση αναιρέσεως, ειδικότερα ως προς την έκταση της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου.

34. Πρώτον, παραθέτοντας το άρθρο 48, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου, σύμφωνα με το οποίο κατά τη διάρκεια της δίκης απαγορεύεται η προβολή νέων ισχυρισμών, εκτός αν στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκυψαν κατά τη διαδικασία, το Δικαστήριο έκρινε ότι:

«Αν επιτρεπόταν στον διάδικο να προβάλει για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου ισχυρισμό που δεν είχε προβάλει ενώπιον του Πρωτοδικείου, τούτο θα σήμαινε ότι ο διάδικος αυτός θα είχε τη δυνατότητα να υποβάλει στην κρίση του Δικαστηρίου, του οποίου η αρμοδιότητα επί των αιτήσεων αναιρέσεως είναι περιορισμένη, διαφορά με ευρύτερο περιεχόμενο απ' ό,τι η διαφορά που εκδίκασε το Πρωτοδικείο. Όταν έχει ασκηθεί αναίρεση, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου περιορίζεται συνεπώς στον έλεγχο της νομικής λύσεως που δόθηκε ενόψει των ισχυρισμών που προβλήθηκαν και εξετάστηκαν ενώπιον του Πρωτοδικείου» [14].

35. Κατ' εφαρμογήν της νομολογίας αυτής, φρονώ ότι το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου πρέπει να χαρακτηριστεί ως νέος ισχυρισμός κατά την έννοια της νομολογίας του Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, οι αναιρεσείουσες προβάλλουν ως λόγο αναιρέσεως το ότι το Πρωτοδικείο τους επέβαλε υποχρεώσεις, απορρέουσες από τον κανονισμό 1897/92, οι οποίες βάρυναν μόνον τις ρωσικές αρχές. Ο λόγος αυτός δεν προβλήθηκε πρωτοδίκως ενώπιον του Πρωτοδικείου, αλλά προβάλλεται για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου. Επομένως, τον θεωρώ ως νέο ισχυρισμό.

36. Συνεπώς, το δεύτερο σκέλος του δεύτερου λόγου πρέπει να κριθεί απαράδεκτο.

14 — Αποφάσεις της 1ης Ιουνίου 1994, C-136/92 P, Επιτροπή κατά Brazzelli Lualdi κ.λπ. (Συλλογή 1994, σ. I-1981, σκέψη 59), και της 28ης Μαΐου 1998, C-7/95 P, Deere κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-3111, σκέψη 62). Βλ. επίσης, υπό το ίδιο πνεύμα, διατάξεις της 14ης Οκτωβρίου 1999, C-437/98 P, Infrisa κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. I-7145, σκέψη 29), και της 25ης Ιανουαρίου 2001, C-111/99 P, Lech-Stahlwerke κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. I-727, σκέψη 25).

37. Δεύτερον, από πάγια νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, κατά τα άρθρα 168 Α της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 225 ΕΚ) και 51 του Οργανισμού ΕΚ του Δικαστηρίου, η αίτηση αναιρέσεως περιορίζεται σε νομικά ζητήματα και πρέπει να βασίζεται σε λόγους που αντλούνται από την αναρμοδιότητα του Πρωτοδικείου, τις πλημμέλειες κατά την ενώπιόν του διαδικασία που θίγουν τα συμφέροντα του αναιρεσείοντος ή παράβαση του κοινοτικού δικαίου από το Πρωτοδικείο [15].

38. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει σαφώς ότι η αίτηση αναιρέσεως δεν μπορεί να στηρίζεται παρά μόνο σε λόγους που αφορούν την παράβαση νομικών κανόνων, αποκλειομένης οποιασδήποτε εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών. Το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο, αφενός, για την εξακρίβωση των πραγματικών περιστατικών, εκτός αν η ανακρίβεια του περιεχομένου των διαπιστώσεών του προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας που του υποβλήθηκαν, και, αφετέρου, για την εκτίμηση αυτών των πραγματικών περιστατικών. Όταν το Πρωτοδικείο έχει εξακριβώσει ή εκτιμήσει τα πραγματικά περιστατικά, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να ασκήσει, δυνάμει του άρθρου 168 Α της Συνθήκης, έλεγχο όσον αφορά τον νομικό χαρακτηρισμό των πραγματικών αυτών περιστατικών και τις έννομες συνέπειες που συνήγαγε το Πρωτοδικείο [16].

39. Συνεπώς, το Δικαστήριο δεν είναι αρμόδιο να εξακριβώνει τα πραγματικά περιστατικά ούτε, καταρχήν, να εξετάζει τα αποδεικτικά στοιχεία που δέχθηκε το Πρωτοδικείο. Εφόσον, δηλαδή, η προσκόμιση των αποδεικτικών αυτών στοιχείων ήταν νομότυπη και τηρήθηκαν οι γενικές αρχές του δικαίου και οι διαδικαστικοί κανόνες που διέπουν τη διεξαγωγή των αποδείξεων, το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο να εκτιμήσει την αξία που πρέπει να προσδοθεί στα στοιχεία που του έχουν υποβληθεί [17]. Επομένως, η εκτίμηση αυτή δεν αποτελεί, με την επιφύλαξη της περιπτώσεως αλλοιώσεως των στοιχείων αυτών, νομικό ζήτημα υποκείμενο, ως τέτοιο, στον έλεγχο του Δικαστηρίου [18].

40. Επομένως, πρέπει να εξακριβωθεί αν οι μόλις υπομνησθείσες νομολογιακές απαιτήσεις περί του παραδεκτού τηρήθηκαν στην προκειμένη περίπτωση.

41. Συναφώς, παρατηρώ ότι το τρίτο και τέταρτο σκέλος του δεύτερου λόγου δεν πληρούν τις μόλις προηγουμένως υπομνησθείσες προϋποθέσεις παραδεκτού.

42. Με το τρίτο σκέλος του λόγου αυτού, οι αναιρεσείουσες φρονούν ότι το Πρωτοδικείο

15 — Διάταξη της 17ης Σεπτεμβρίου 1996, C-19/95 P, San Marco κατά Επιτροπής (Συλλογή 1996, σ. I-4435, σκέψη 36).

16 — Βλ. αποφάσεις Deere κατά Επιτροπής, προπαρατεθείσα (σκέψη 21), και της 1ης Οκτωβρίου 1998, C-279/95 P, Langnese-Iglo κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-5609, σκέψη 26).

17 — Βλ., μεταξύ άλλων, προπαρατεθείσα διάταξη San Marco κατά Επιτροπής (σκέψη 40).

18 — Βλ. αποφάσεις της 2ας Μαρτίου 1994, C-53/92 P, Hilti κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-667, σκέψη 42)· της 28ης Μαΐου 1998, C-8/95 P, New Holland Ford κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-3175, σκέψη 26), και της 17ης Δεκεμβρίου 1998, C-185/95 P, Baustahlgewebe κατά Επιτροπής (Συλλογή 1998, σ. I-8417, σκέψη 24).

προέβη σε εσφαλμένη νομική εκτίμηση διότι δεν έλαβε υπόψη τη διοικητική πρακτική της Επιτροπής και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την πρακτική αυτή. Προβάλλουν το επιχείρημα ότι η Επιτροπή όφειλε να τους ζητήσει άλλα έγγραφα πλην των τροποποιηθεισών συμβάσεων μόνο. Η Επιτροπή δεν προέβη σε επαρκώς εμπεριστατωμένη εξέταση των περιστάσεων της υποθέσεως [19]

43. Με το τέταρτο σκέλος του λόγου αυτού, οι αναιρεσείουσες θεωρούν ότι το Πρωτοδικείο προέβη σε εσφαλμένη νομική προσέγγιση εκτιμώντας ανακριβώς την απόδειξη του ελεύθερου ανταγωνισμού η οποία είχε προσκομισθεί. Προβάλλουν ότι το Πρωτοδικείο έπρεπε να συναγάγει από την τηλεομοιοτυπία που απέστειλε η Exportkhleb στην Επιτροπή στις 9 Μαρτίου 1993 ότι ο όρος του ελεύθερου ανταγωνισμού είχε τηρηθεί [20].

44. Από την εξέταση του τρίτου και τέταρτου σκέλους του δεύτερου λόγου προκύπτει ότι τα επιχειρήματα των αναιρεσειουσών στηρίζονται στην εκ μέρους τους αμφισβήτηση της διαπιστώσεως και της εκτιμήσεως των περιστατικών εν όψει των οποίων το Πρωτοδικείο έκρινε ότι ο όρος του ελεύθερου ανταγωνισμού δεν είχε τηρηθεί. Οι αναιρεσείουσες δεν προβάλλουν κανένα επιχείρημα προκειμένου να αποδείξουν ότι το συμπέρασμα που το Πρωτοδικείο συνήγαγε από συγκεκριμένα περιστατικά φέρει το στίγμα νομικής πλάνης.

19 — Βλ. αιτήσεις αναιρέσεως (σημεία 3.18 και 3.19).
20 — Όπ.π. (σημεία 3.21 και 3.22).

45. Το τρίτο και τέταρτο σκέλος του τέταρτου λόγου πρέπει επομένως να κριθούν απαράδεκτα.

Επί της ουσίας της αιτήσεως αναιρέσεως

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως: η εσφαλμένη εκτίμηση της τηρήσεως του όρου του ελεύθερου ανταγωνισμού που περιλαμβάνει το άρθρο 5 του κανονισμού 1897/92

Επιχειρήματα των διαδίκων

46. Οι αναιρεσείουσες υποστηρίζουν ότι το Πρωτοδικείο διέπραξε νομική πλάνη κρίνοντας ότι ο όρος του ελεύθερου ανταγωνισμού και ο όρος σχετικά με τις τιμές, που απαιτεί ο κανονισμός 1897/92, ήσαν σωρευτικοί. Αντιθέτως, αυτές φρονούν ότι οι δύο αυτοί όροι συνδέονται αδιαρρήκτως μεταξύ τους. Συγκεκριμένα, ο όρος σχετικά με τις τιμές στη διεθνή αγορά επιτρέπει να προσδιοριστεί αν ο όρος του ελεύθερου ανταγωνισμού τηρήθηκε στο μέτρο που οι τιμές στη διεθνή αγορά αντικατοπτρίζουν, ως τέτοιες, τις τιμές που προκύπτουν σε διεθνές επίπεδο από τον ελεύθερο και θεμιτό ανταγωνισμό.

47. Κατά την Επιτροπή, οι δύο όροι είναι διαφορετικής φύσεως. Ο όρος ως προς την τήρηση του ελεύθερου ανταγωνισμού αφορούσε τη διαδικασία συνάψεως των συμβάσεων, ενώ ο όρος ως προς τις τιμές στις διεθνείς αγορές αφορούσε το περιεχόμενο των συμβάσεων. Επομένως, το Πρωτοδικείο ορθώς έκρινε ότι οι δύο αυτοί όροι είναι σωρευτικοί.

Εκτίμηση

48. Για να καταστεί δυνατή η εκτίμηση του βασίμου ή μη βασίμου χαρακτήρα αυτού του λόγου αναιρέσεως, είναι αναγκαίο να εξεταστεί το γράμμα του άρθρου 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 1897/92.

49. Όπως είναι διατυπωμένο, το άρθρο 5 απαριθμεί σειρά όρων που πρέπει να τηρούνται κατά τη σύναψη των συμβάσεων. Προς τούτο, στην παράγραφο 1 αυτού, ορίζει ότι «[η] σύμβαση έχει συναφθεί βάσει *διαδικασίας με την οποία εξασφαλίζεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός*» [21]. Οι συντάκτες του κανονισμού αυτού περιγράφουν εν συνεχεία τους διαδικαστικούς κανόνες που πρέπει να τηρηθούν, δηλαδή την υποχρέωση για τους αγοραστικούς οργανισμούς να αναζητούν τρεις τουλάχιστον προσφορές από ανεξάρτητες μεταξύ τους επιχειρήσεις [22].

50. Υπό το φως της διατυπώσεως αυτής, θεωρώ ότι ο ελεύθερος ανταγωνισμός νοείται, κατά τον κανονισμό 1897/92, ως διαδικαστικός κανόνας και όχι ως ουσιαστικός κανόνας. Δεδομένου ότι το Πρωτοδικείο κυριαρχικά διαπίστωσε ότι η διαδικασία δεν είχε τηρηθεί, φρονώ ότι ο λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

51. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει επομένως να απορριφθεί.

Επί του πρώτου σκέλους του δεύτερου λόγου αναιρέσεως: η εσφαλμένη εκτίμηση της εφαρμογής του όρου περί του ελεύθερου ανταγωνισμού κατά τη σύναψη των προσθηκών στις συμβάσεις

Επιχειρήματα των διαδίκων

52. Κατά τις αναιρεσείουσες, κακώς το Πρωτοδικείο απαίτησε όπως κάθε προμη-

21 — Η υπογράμμιση δική μου.

22 — Βλ. σημείο 9 των ανά χείρας προτάσεων.

θευτής ανταγωνιστεί με δύο τουλάχιστον ανεξάρτητες επιχειρήσεις κατά τη σύναψη των νέων συμβάσεων. Φρονούν ότι η ασκούσα επιρροή κοινοτική κανονιστική ρύθμιση δεν απαιτεί κάτι τέτοιο.

53. Η Επιτροπή αμφισβητεί την ερμηνεία αυτή και θεωρεί, αντιθέτως, ότι από την εν λόγω κανονιστική ρύθμιση προκύπτει σαφώς ότι ορίζεται αυτός ο όρος.

Εκτίμηση

54. Τα επιχειρήματα των αναιρεσειουσών δεν μου φαίνονται λυσιτελή.

55. Όπως ορθώς παρατηρεί η Επιτροπή με το υπόμνημά της αντικρούσεως [23], το άρθρο 5, παράγραφος 1, του κανονισμού 1897/92 διευκρινίζει, ρητά, ότι «[η] σύμβαση έχει συναφθεί βάσει διαδικασίας με την οποία εξασφαλίζεται ο ελεύθερος ανταγωνισμός. Προς αυτόν τον σκοπό, οι αγοραστικοί οργανισμοί των δημοκρατιών οφείλουν, για την επιλογή των προμηθευτών τους μεταξύ των κοινοτικών επιχειρήσεων, να *αναζητούν τρεις τουλάχιστον προσφορές* από επιχειρήσεις ανεξάρτητες μεταξύ τους καθώς και, για την επιλογή των προμηθευτών τους μεταξύ των μη κοινοτικών προμηθευουσών χωρών, να *αναζητούν τρεις τουλάχιστον προσφορές* από επιχειρήσεις ανεξάρτητες μεταξύ τους» [24].

56. Επομένως, κακώς οι αναιρεσείουσες ισχυρίζονται ότι ούτε η απόφαση 91/658 ούτε ο κανονισμός 1897/92 επιβάλλουν την υποχρέωση να ανταγωνίζονται μεταξύ τους τουλάχιστον τρεις επιχειρήσεις προκειμένου να τηρηθεί ο ελεύθερος ανταγωνισμός [25]. Όπως μόλις προηγουμένως υπέμνησα, ο κανονισμός 1897/92 μνημονεύει σαφέστατα τον όρο αυτόν.

57. Κατά συνέπεια, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει το πρώτο σκέλος του δεύτερου λόγου αναιρέσεως ως αβάσιμο.

23 — Σημεία 9 έως 11.

24 — Η υπογράμμιση δική μου.

25 — Βλ. αιτήσεις αναιρέσεως (σημεία 3.8 και 3.9).

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως: η παράβαση του άρθρου 68, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου σχετικά με την εξέταση μαρτύρων

Επιχειρήματα των διαδίκων

58. Κατά τις αναιρεσείουσες, το Πρωτοδικείο έπρεπε να εξετάσει μάρτυρες προκειμένου να προβεί στην εξακρίβωση ορισμένων περιστατικών. Παρατηρούν ότι το Πρωτοδικείο αρνήθηκε να λάβει υπόψη τα άρθρα του Τύπου ως απόδειξη του ελεύθερου ανταγωνισμού. Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, υποστηρίζουν ότι, για να αποδειχθεί η ύπαρξη του ελεύθερου ανταγωνισμού, το Πρωτοδικείο όφειλε να εξετάσει μάρτυρες [26].

59. Η Επιτροπή παρατηρεί, αντιθέτως, ότι το άρθρο 68, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου παρέχει σ' αυτό τη διακριτική ευχέρεια να αποφασίζει την εξέταση ή όχι μαρτύρων [27]. Μια τέτοια απόφαση δεν θα μπορούσε να αμφισβητηθεί κατά την αναιρετική διαδικασία παρά μόνον αν οι αναιρεσείουσες αποδείξουν ότι το γεγονός ότι το Πρωτοδικείο δεν εξέτασε μάρτυρες ήταν προφανώς αδικαιολόγητο.

Εκτίμηση

60. Συναφώς, δύο σκέψεις από αποφάσεις του Δικαστηρίου αξίζει να παρατεθούν.

61. Πρώτον, παρατηρώ ότι το Δικαστήριο έκρινε ήδη ότι «το Πρωτοδικείο δεν υποχρεούται να κλητεύσει αυτεπαγγέλτως μάρτυρες, εφόσον το άρθρο 66, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου διευκρινίζει ότι αυτό εκδίδει διάταξη που καθορίζει τα αποδεικτικά μέσα και τα θέματα αποδείξεως» [28].

62. Δεύτερον, το Δικαστήριο έκρινε ήδη ότι «[...] το Πρωτοδικείο είναι το μόνο αρμόδιο να κρίνει επί της ενδεχομένης ανάγκης συμπληρώσεως των πληροφοριακών στοιχείων που διαθέτει στις υποθέσεις των οποίων επιλαμβάνεται. Ο αποδεικτικός ή μη χαρακτήρας των στοιχείων της δικογραφίας εμπίπτει στην κυριαρχική εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών η οποία, κατά πάγια νομολογία, δεν συνιστά νομικό ζήτημα υπαγόμενο στον έλεγχο του Δικαστηρίου στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας, εκτός αν τα αποδεικτικά στοιχεία που υποβλήθηκαν στο Πρωτοδικείο έχουν διαστρεβλωθεί ή αν η ανακρίβεια του περιεχομένου των διαπιστώσεων του Πρωτοδικείου προκύπτει από τα στοιχεία της δικογραφίας» [29].

26 — Όπ.π. (σημεία 3.23 έως 3.25).

27 — Το άρθρο αυτό ορίζει ότι «[τ]ο Πρωτοδικείο διατάσσει είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήσεως των διαδίκων την απόδειξη ορισμένων πραγματικών περιστατικών με μάρτυρες, αφού ακούσει τους διαδίκους και τον γενικό εισαγγελέα. Η διάταξη καθορίζει τα πραγματικά περιστατικά που πρέπει να αποδειχθούν. Οι μάρτυρες κλητεύονται από το Πρωτοδικείο είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν αιτήσεως των διαδίκων ή του γενικού εισαγγελέα. Στην αίτηση του διαδίκου για την εξέταση μάρτυρα αναφέρονται με ακρίβεια τα πραγματικά περιστατικά για τα οποία πρέπει να εξετασθεί ο μάρτυρας και οι λόγοι που δικαιολογούν την εξέτασή του.»

28 — Προπαρατεθείσα απόφαση Baustahlgewebe κατά Επιτροπής (σκέψη 77).

29 — Βλ. απόφαση της 10ης Ιουλίου 2001, C-315/99 P, Ismeri Europa κατά Ελεγκτικού Συνεδρίου (Συλλογή 2001, σ. I-5281, σκέψη 19). Βλ., επίσης, υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις της 4ης Μαρτίου 1999, C-119/97 P, Ufex κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1999, σ. I-1341, σκέψη 66), και της 6ης Μαρτίου 2001, C-274/99 P, Connolly κατά Επιτροπής (Συλλογή 2001, σ. I-1611, σκέψη 83), καθώς και προπαρατεθείσα διάταξη Infrisa κατά Επιτροπής (σκέψη 34).

63. Όμως, διαπιστώνω ότι δεν παρέχεται καμία ένδειξη στο πλαίσιο της παρούσας αιτήσεως αναιρέσεως που να επιτρέπει τη σκέψη ότι κάτι τέτοιο συμβαίνει στην προκειμένη περίπτωση.

64. Κατά συνέπεια, ο λόγος αναιρέσεως που αντλείται από την παράβαση του άρθρου 28, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τέταρτου λόγου αναιρέσεως: το αίτημα αναιρέσεως της αρνήσεως του Πρωτοδικείου να επιδικάσει την αιτηθείσα αποζημίωση

Επιχειρήματα των διαδίκων

65. Κατά τις αναιρεσείουσες, το Πρωτοδικείο προέβη σε ανακριβή εφαρμογή των κανόνων δικαίου εκτιμώντας ότι η Επιτροπή ενήργησε νομίμως. Γι' αυτόν τον λόγο και επειδή ακριβώς το ζήτημα της ζημίας στηρίζεται εν πολλοίς σε πραγματικά περιστατικά οι αναιρεσείουσες φρονούν ότι η υπόθεση πρέπει να αναπεμφθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί της αποζημιώσεως.

66. Κατά την Επιτροπή, ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί επειδή συνδέεται με προηγούμενους λόγους οι οποίοι είναι αβάσιμοι.

Εκτίμηση

67. Αρκεί η υπόμνηση ότι η στοιχειοθέτηση της ευθύνης της Κοινότητας προϋποθέτει τη συνδρομή ορισμένου αριθμού προϋποθέσεων όσον αφορά την παράνομη συμπεριφορά που προσάπτεται στο κοινοτικό όργανο, το υποστατό της ζημίας και την ύπαρξη αιτιώδους συναφείας μεταξύ της συμπεριφοράς και της προβαλλόμενης ζημίας[30].

68. Δεδομένου ότι η εξέταση των προεκτεθέντων λόγων δεν επέτρεψε να αποδειχθεί η ύπαρξη οποιουδήποτε σφάλματος που να διέπραξε η Επιτροπή, καλώς το Πρωτοδικείο αρνήθηκε να επιδικάσει την αποζημίωση.

69. Συνεπώς, ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

30 — Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 15ης Ιουνίου 2000, C-237/98 P, Dorsch Consult κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (Συλλογή 2000, σ. I-4549, σκέψη 17).

Πρόταση

70. Εν όψει των προεκτεθέντων, προτείνω κατά συνέπεια στο Δικαστήριο:

1) να απορρίψει τις αιτήσεις αναιρέσεως·

2) να καταδικάσει τις αναιρεσείουσες στα δικαστικά έξοδα, σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας.